

не тільки встановити рівень інтелектуального розвитку дітей, але й виявити характерні особливості їх інтелектуальної діяльності. Також було виявлено, що підвищена тривожність завдає гальмуючого впливу на загальний інтелектуальний розвиток дітей, призводячи до їх відставання від нормативного розвитку.

Під час дослідження встановлено, що у молодшому шкільному віці тривожність виникає внаслідок фрустрації потреби в захищеності з боку найближчого оточення, підтримки референтних дорослих. Показано, що висока тривожність чинить деструктивний вплив на інтелектуальний розвиток, передусім у напружених ситуаціях, рівень розумової працездатності, викликає невпевненість учнів у власних можливостях, обмежує простір міжособистісної взаємодії.

Висновки. За результатами даного дослідження можна стверджувати, що на розвиток інтелекту впливає рівень вияву тривожності учнів. Високий рівень тривожності зумовлює: специфічні особливості розвитку інтелекту, низький рівень пізнавальної активності, схильність діяти по шаблону, слабе аргументування відповідей, залежність дитини від думки дорослого.

В подальшому дослідження будуть спрямовані на розробку програми психокорекції тривожності молодших школярів.

Список використаної літератури

1. Ананьев Б.Г. Психология чувственного познания. / Ананьев Б.Г./ – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1960. – 486 с.
2. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. / Божович Л.И. / – М.: Прогресс, 1968. – 360 с.

ВПЛИВ САМООЦІНКИ НА СТАТУС СТАРШОКЛАСНИКІВ У РЕФЕРЕНТНІЙ ГРУПІ

УДК 159.94:316.4

Ірина Павлівна Бондаренко,

*студентка II-го курсу спеціальності «Практична психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Нагальною проблемою нашого часу залишається формування творчої особистості, а для цього необхідно надати освітньому процесу чітко визначеного соціально-виправданого напрямку. Особливо болючі питання щодо цього виникають у підлітковому та юнацькому віці, оскільки саме в цей період відбуваються досить істотні якісні зрушення у розвитку їх свідомості. У старшокласників найбільш імовірні конфлікти між більш-менш сформованими уявленнями про своє «Я» та безпосереднім їх досвідом. Така невідповідність може виникнути в таких випадках, коли «Я-

концепція» (уявлення про себе) переважно зумовлена цінностями та уявленнями інших людей.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує значна кількість досліджень, присвячених концептуальним поглядам на категорію «Я» в психології та філософії (Г. Костюк, І. Кон, О. Леонтьєв, К. Роджерс, С. Рубінштейн, О. Морохова, Д. Кобрисенко та ін.). Дослідження зв'язків «Я-концепції» та «Я-образу» зі ставленнями особистості до життя в працях К. Абульханової, В. Агапова, Е. Еріксона (цит. за [1]).

Теоретико-методологічні підходи та концептуальні ідеї дослідження психологічних особливостей розвитку самосвідомості у ранньому юнацькому віці висвітлено в працях Б. Ананьєва, Л. Виготського, Р. Бернса та ін. [2].

Метою дослідження є експериментально виявити психологічні чинники взаємозалежності самооцінки з місцем старшокласника у системі міжособистісних стосунків.

Виклад основного матеріалу дослідження. У дослідженні ми використали наступні методики: *методика Будассі, опитувальник «Методика вивчення загальної самооцінки» та методика Дембо-Рубінштейна, метод соціометрії. Дослідження статевих відмінностей проводилось за Q – критерієм Розембаума, а також було використано рангову кореляцію за Спірменом.*

Дослідження проводилось на базі Вінницького міського палацу дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної. Усього в експерименті взяли участь 25 осіб.

Знання про себе, поєднане з певним ставленням до себе, становить самооцінку особистості. Належачи до ядра особистості, самооцінка є важливим регулятором її поведінки. Від самооцінки залежать взаємовідносини людини з оточуючими, її критичність, вимогливість до себе, ставлення до успіхів і невдач.

Опитуваними були лідери учнівського самоврядування. Виявлено, що серед них переважав високий рівень самооцінки. Це зумовлено тим, що випробувані посідають за рейтингом високі місця в системі міжособистісних стосунків у своїй школах (президенти та заступники президентів навчальних закладів).

Встановлювався взаємозв'язок самооцінки особистості з її місцем у системі міжособистісних стосунків: визначався коефіцієнт рангової кореляції за Спірменом між рівнями самооцінки та індексом становища старшокласника в системі міжособистісних стосунків.

Зіставляючи статусне положення респондента групи з властивим йому рівнем самооцінки, ми отримали наступні результати: із загальної кількості опитаних випробувані першого статусу (лідери) мають переважно високий рівень самооцінки, а ті з опитаних у кого найменше

виборів, мають низький рівень самооцінки. Хоча є і винятки, а саме, коли при високому рівні самооцінки опитані не займають високого місця у системі міжособистісних стосунків. На нашу думку, це вимагає додаткового дослідження адекватності самооцінки та ступеню конформізму випробуваних.

На наступному етапі нашого дослідження визначався коефіцієнт рангової кореляції за Спірменом між рівнями самооцінки та індексом становища старшокласника в системі міжособистісних стосунків.

Чисельне значення коефіцієнта кореляції $r_s \approx 0,55$ свідчить про прямий зв'язок самооцінки та кількості виборів. Отже, прямий достатньо сильний зв'язок між становищем учня в колективі та рівнем його самооцінки існує.

На підставі проведеного теоретичного та практичного дослідження було зроблено **висновки**.

Самооцінці, як особистісному утворенню відводиться центральне місце в загальному контексті формування особистості – її здібностей, можливостей, спрямованості, активності, суспільної значущості.

Якщо самооцінка в ранньому віці не знаходить опори в соціумі й потреба в самоповазі залишається нереалізованою, то розвивається різке відчуття особистісного дискомфорту. Емпіричним шляхом було отримано ряд результатів, які дозволили зробити такі висновки:

1. Серед опитаних переважав високий рівень самооцінки, що притаманно ранній юності, і зумовлено тим, що випробовані знаходяться на високому положенні в системі міжособистісних стосунків у своїй школі – президенти та заступники президентів шкіл. Причиною завищеної самооцінки може бути особистісна незрілість, невміння правильно оцінити результати своєї діяльності, порівнювати себе з іншими, нечутливість до своїх помилок, невдач, зауважень та оцінок оточуючих.

2. В результаті дослідження зв'язку самооцінки школяра з його статусним становищем в системі міжособистісних стосунків ми визначили, що самооцінка старшокласників достатньо сильно корелює з статусним положенням в групі.

Список використаної літератури

1. Кобрисенко Д. Динаміка образу Я в процесі ідентифікації особи: автореферат канд. психологічних наук, спец.: 19.00.11 - політична психологія / Д. О. Кобрисенко. – К. : Ін-т соц. та політичної психології НАПН Укр., 2013. – С.16.

2. Бернс Р. Развитие Я – концепции и воспитание / Р. Бернс // М., 1986. Развитие Я – концепции и воспитание / Р. Бернс // М., 1986. – С. 34